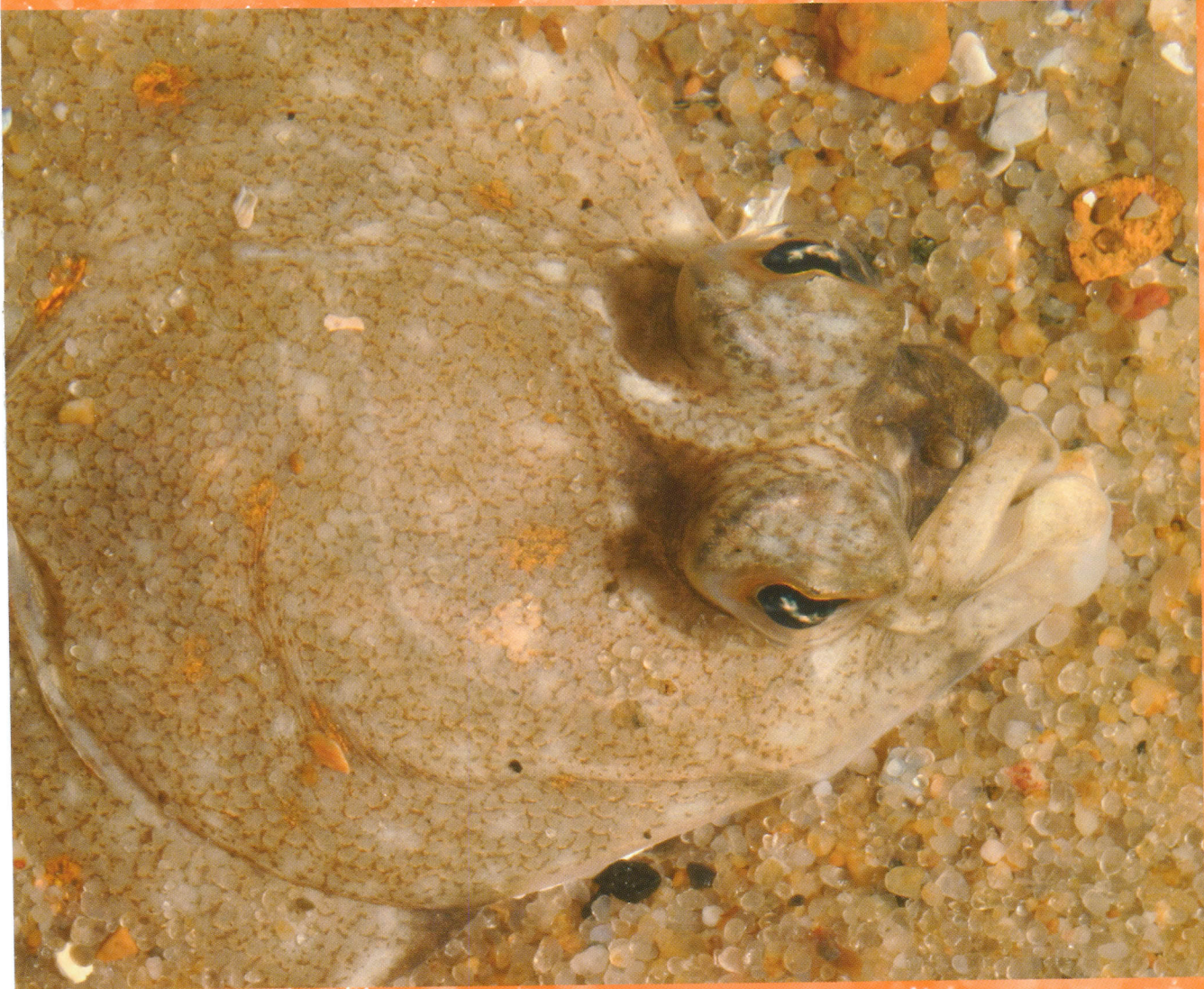

tussen **Duin & Dijk**

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 3 **3** ● 2004

Over de trek

De kleine strandloper (Calidris minuta) is een echte globetrotter. In ons land is het een onregelmatige doortrekker in meestal geringe aantallen. 1996 was een topjaar: in de Zijpe werden in één klap 99 vogels gevangen en geringd!

Voor deze musgrote steltloper uit de arctische gebieden heb ik een enorm respect. Bergketens, woestijnen, zeeën, steppes, niets is deze lange-afstandtrekker te veel. Ze broeden in de arctische gebieden en trekken dwars over Europa en Azië naar hun overwinteringsgebieden in Afrika of het zuiden van Azië. Het is altijd weer een verrassing om deze 'moddermus' tegen te komen. Dat kan in ons land op een slikrandje langs een meertje zijn, maar ook in de woestijnen van Afghanistan, Iran of Marokko na een flinke regenbui of ergens in Malawi in een plasje vervuild rioolwater midden in een dorp. In Nederland worden maar weinig kleine strandlopers gevangen. Tussen 1911 en 1996 werden er volgens het Vogeltrekstation Arnhem 454 vogels geringd. In september 1996 had ik het geluk 99 kleine strandlopers op een ondergelopen bollenveld te vangen. Ik verkeerde in de veronderstelling

dat dit wel vaker zou gebeuren, maar sindsdien kwamen dergelijk hoge aantallen nooit meer voor. Vandaar alsnog een korte bijdrage over deze unieke ervaring.

Waar vind je die globetrotters?

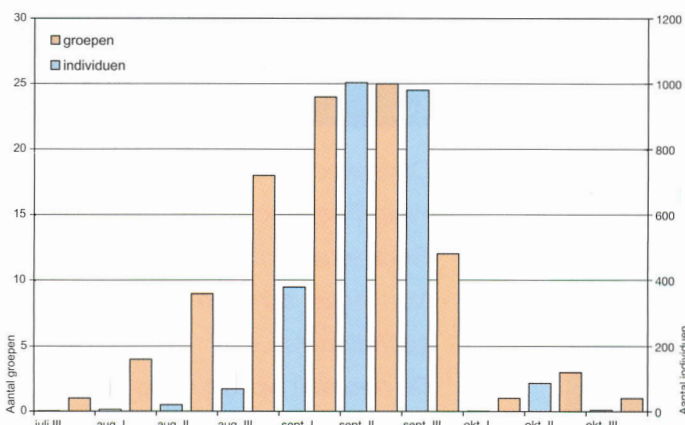
Balgzand, Het Normerven en De Putten zijn van oudsher plekken waar men een kans heeft de kleine strandloper aan te treffen. In het binnenland wordt de soort regelmatig waargenomen op opspuitreinen. De laatste jaren worden zandgronden in de kop van Noord-Holland waarop bloembollen worden geteeld, regelmatig onder water gezet en ook hier kan men de soort vinden. Deze inundaties zijn een alternatieve methode voor grondontsmetting met chemische middelen. Op deze milieuvriendelijke wijze worden niet alleen wortelontkruiden zoals distels, kiek (lokale naam voor veldkers) en kweek

bestreden, maar ook nematoden en bepaalde schadelijke schimmels. Deze inundaties vinden vooral plaats na de oogst van bloembollen in de maanden juli, augustus en september. Het land wordt geëgaliseerd, omringd door dijkes en volgepompt met slootwater. De grootte van de stukken varieert van een tot acht hectare. De diepte van het water bedraagt meestal niet meer dan 20 centimeter. De percelen worden minstens acht weken onder water gehouden.

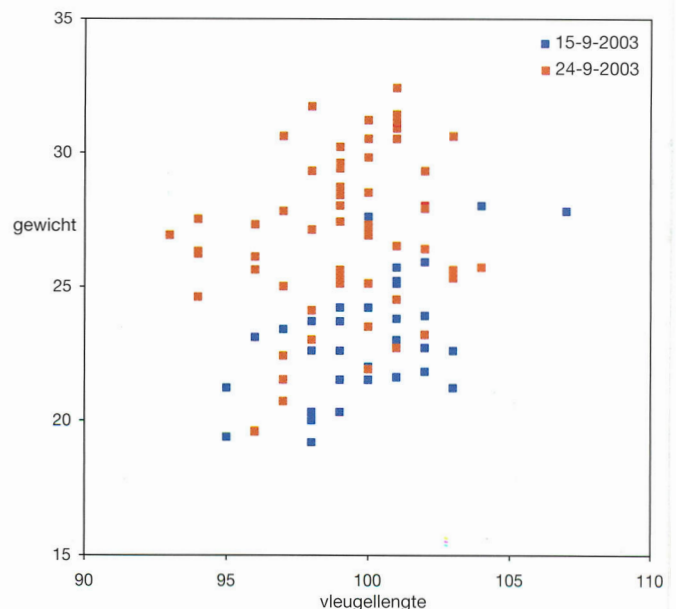
Aantrekkingskracht op vogels

Deze tijdelijke wetlands hebben een enorme aantrekkingskracht op allerlei soorten eenden, meeuwen en steltlopers. De eerste twee weken na het inunderen verblijven er meestal weinig vogels op de meertjes, behalve troepen rustende meeuwen. Als het water langer staat worden de meertjes aantrek-

● **Figuur 1:** Doortrek van kleine strandlopers bij Burgervlotbrug, aantal groepen (linker as) en aantal individuen (rechter as) per maand.

● **Figuur 2:** Gewicht als functie van de vleugellengte van kleine strandlopers gevangen op 15 en 24 september 2003.

van de kleine strandloper

kelijker voor waadvogels. De samenstelling van de populatie waadvogels hangt sterk af van de waterdiepte. Tussen de 10 en 20 centimeter water is alleen aantrekkelijk voor langpotige steltlopers als grutto, kemphaan, tureluur, groenpootruiter en zwarte ruiter. Bij lagere waterstanden zien we vooral bonte strandloper, kleine strandloper, krombekstrandloper, witgat, oeverloper en bosruiter. Tijdens het droogvallen zijn het vooral bontbekplevier en kleine strandloper die het het langst volhouden.

Verloop van de trek

In Nederland zijn kleine strandlopers lang niet ieder jaar even talrijk. Dit komt vooral omdat in het najaar de eerstejaars kleine strandlopers een westelijke route volgen en de jongenproductie per jaar aanzienlijk kan verschillen. Hoewel ik geen systematische tellingen verrichtte, maak ik wel regelmatig aantekeningen van de kleine strandlopers die ik rond mijn woonplaats in de Zijpe waarneem. In tabel 1 zien we dat de soort vooral in september wordt gezien. De tabel komt overeen met het algemene trekbeeld in Europa gedurende de herfst: een duidelijke piek in september en een sterke afname in oktober met een enkele november of decemberwaarneming.

Literatuur

- CASTRO, G. AND MYERS, J.P. (1989). Flight range estimates for shore birds. Auk 106: 474-476.

Vangsten

In de herfst 1996 trokken uitzonderlijk grote aantallen kleine strandlopers door. In de kop van Noord-Holland werd het aantal geschat op ruim 2000. Troepen van enkele honderden waren geen uitzondering. Op mijn land, waar ik de waterstand goed kon beheeren, werd een poging gedaan wat van de steltlopers te vangen. Windstille, donkere nachten zijn echter zeldzaam langs de kust, maar op 15-16 en 24-25 september lukte het om wat mistnetten op te zetten. De vangsten waren geweldig: 99 kleine strandlopers, 25 bonte strandlopers, 5 krombekstrandlopers, 1 bontbekplevier en 1 kemphaan. Het was heel hard werken en door het onverwachte succes raakte ik spoedig door de ringen heen. Tom van Spanje kwam te hulp en zo kon worden voorkomen dat ik de vogels zonder ringen moest laten vliegen. Alle gevangen kleine strandlopers waren jonge vogels.

Gewichten

Dat de vogels op de geïnundeerde veldjes veel voedsel kunnen vinden, is duidelijk. Anders zouden ze hier niet zo lang vertoeven. Bij de kleine strandlopers, die met enkele tussenpozen van een week werden gevangen, konden we duidelijk zien dat de vogels aan het vet verzamelen waren voor de verdere

reis. Als we de gewichten van de twee vangdata vergelijken, zien we dat de vogels die een week later gevangen werden, beduidend zwaarder waren als die van de eerste vangnacht. Met een gewicht van ruim 30 gram moet een directe vlucht naar het Middellandse-Zeegebied binnen bereik liggen. (Castro & Myers 1989)

Vertrek

De waterdiepte werd zeer laag gehouden om optimaal biotoop voor *minuta* te hebben. Ze foeraerden in een dichte groep en van tijd tot tijd vlogen ze om soms onverklaarbare redenen op. Op 25 september waren de diertjes enorm onrustig. Laag over het water vliegend en dan weer neerstrijkend, dan weer in hoog tempo etend, gevolgd door gezamenlijke rondvluchten met veel geroep. Ze bleven echter op dezelfde percelen. Op de 26e waren ze opeens vertrokken, slechts enkele tientallen bleven achter.

Fred Koning,
Belkmerweg 37
1754 GC Burgerbrug
e-mail: koning-raat@zonnet.nl

● Kleine strandloper. Foto: Fred Koning.

